

А. П. Романченко,  
д-р філол. наук, проф.,  
Одеський національний університет імені І. І. Мечникова,  
професор кафедри української мови та мовної підготовки іноземців  
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6870-2429>

## ЛЕКСИКА НА ПОЗНАЧЕННЯ ПІР РОКУ В СЕМАНТИКО-ФУНКЦІЙНОМУ АСПЕКТІ

Актуальність пропонованої статті вбачаємо в потребі дослідження функціонування лексем на позначення пір року в художньому мовленні, у необхідності встановлення специфіки їхнього існування у творах українських митців. *Мета дослідження* — з'ясувати особливості функціонування назв пір року як репрезентантів темпорального простору поетичних текстів. Для досягнення мети необхідно розв'язати такі основні *завдання*: заналізувати лексику на позначення пір року в поетичних творах у семантико-функційному й стилістичному аспектах; виявити спільне та розбіжне у вживанні такої лексики в залучених збірках. *Об'єктом дослідження* обрано лексику на позначення пір року, а *предметом* — їхнє функціонування в українській поезії шістдесятників та сучасних авторів. *Джерельною базою* нашого дослідження послугувало п'ять поетичних збірок. У роботі використано такі основні *методи дослідження*: *компонентний аналіз* для вивчення семантики слів на позначення пір року; *контекстуально-інтерпретаційний метод* для встановлення особливостей функціонування лексики на позначення пір року та її ролі у вираженні теми та ідеї; *зіставний метод* для порівняння функційно-стилістичних параметрів аналізованої лексики у творчості митців.

Функціонування лексики на позначення пір року у збірках Миколи Вінграновського, Ліни Костенко, Василя Симоненка, Богдана Мельничука, Світлани Шабат-Савки має спільне та відмінне. Вона реалізує пряме й переносне значення, є підґрунтям для творення різних тропів. Встановлено, що активно послуговуються назвами пір року та похідними від них М. Вінграновський, Л. Костенко та С. Шабат-Савка. Рідко залучають для втілення теми й ідеї таку темпоральну лексику В. Симоненко та Б. Мельничук. *Перспективи* досліджень убачаємо в подальшому спостереженні за стилістичними засобами, актуальними в українській поезії.

**Ключові слова:** лексема, пора року, функціонування, троп, метафора, значення, час.

**A. P. Romanchenko,**  
*ScD in Philology, Professor,*  
*Odesa I. I. Mechnikov National University,*  
*Ukrainian Language and Foreigners' Language Training Department Professor*  
*ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6870-2429>*

## **VOCABULARY TO DENOTE SEASONS IN THE SEMANTIC-FUNCTIONAL ASPECT**

The relevance of the article lays in the need to study the functioning of lexemes denoting seasons in literary speech and in the need to establish the specifics of their existence in the works of Ukrainian artists. *The purpose of the study* is to find out the peculiarities of the functioning of seasons' names as representatives of the temporal space of poetic texts. To achieve this goal, it is necessary to solve the following main *tasks*: to analyze the vocabulary to denote seasons in poetic works in semantic, functional and stylistic aspects; to identify common and distinctive features in the use of this vocabulary in the selected collections. The *object of the study* is the vocabulary denoting seasons, and the *subject is* their functioning in the Ukrainian poetry of the Sixtiers and contemporary authors. Five poetry collections served as the *source material* for our study. The main *research methods* used in the work are: *component analysis* to study the semantics of words denoting seasons; *contextual interpretation method* to determine the peculiarities of the functioning of the vocabulary denoting seasons in expressing a theme and an idea; *comparative method* to compare the functional and stylistic parameters of the analyzed vocabulary in artists' works.

The functioning of vocabulary to denote seasons in the collections of Mykola Vinhranovskyi, Lina Kostenko, Vasyl Symonenko, Bohdan Melnychuk, and Svitlana Shabat-Savka has both common and distinctive features. It implements direct and figurative meanings and is the basis for the creation of various tropes. It has been established that M. Vinhranovskyi, L. Kostenko, and S. Shabat-Savka actively use seasons' names and their derivatives. V. Symonenko and B. Melnychuk rarely use such temporal vocabulary to realize a theme and an idea. *The prospect for* further research is in the following observation of stylistic means relevant in Ukrainian poetry.

**Key words:** lexeme, season, functioning, trope, metaphor, meaning, time.

**Постановка наукової проблеми та її актуальність.** Людина завжди прагнула підкорити час, проте циклічність календарного року, зміна сезонів не переривається, має статичний характер і не залежить від неї. Дослідники визначають час як соціально-історичну, філософську та мовознавчу категорію, вивчаючи її природу в різних аспектах. У філології поняття часу студіюють у межах граматичної категорії, художнього хронотопу, концептуального виміру тощо. Актуальність пропонованої статті вбачаємо в потребі дослідження функціонування лексем на позначення пір року

в художньому мовленні, у необхідності встановлення специфіки їхнього існування у творах українських митців.

**Аналіз досліджень проблеми.** Час як лінгвістичну категорію плідно розробляли О. Бондар [1], М. Цегельська [13], які опікувались семантичними, функційно-семантичними полями темпоральності. Особливо активно час вивчали в межах когнітивної лінгвістики. О. Задорожна [4], С. Сорокін і Є. Безручко [12], О. Масло та І. Волкова [9], І. Кодратюк [7] цікавились часом як концептом на матеріалі української, англійської й турецької мов. Складником часу виступають і назви конкретних часових проміжків, зокрема й лексеми на позначення пір року. Суто пори року в народознавчому плані вивчала Н. Ковальова [5]. **Мета дослідження** — з'ясувати особливості функціонування назв пір року як репрезентантів темпорального простору поетичних текстів. Для досягнення мети необхідно розв'язати такі основні **завдання**: заналізувати лексику на позначення пір року в поетичних творах у семантико-функційному аспекті; виявити спільне та розбіжне у вживанні такої лексики в залучених для дослідження збірках.

**Об'єктом дослідження** обрано лексику на позначення пір року, а **предметом** — їхнє функціонування в українській поезії шістдесятників та сучасних авторів із семантико-функційного кута зору. **Джерельною базою** дослідження послуговували поетичні збірки, авторами яких є Микола Вінграновський [3], Ліна Костенко [8], Василь Симоненко [11], Богдан Мельничук [10] та Світлана Шабат-Савка [14]. У роботі використано такі основні **методи дослідження**: *компонентний аналіз*, що уможливив дослідження семантичних компонентів слів на позначення пір року; *контекстуально-інтерпретаційний метод* залучено для встановлення особливостей функціонування аналізованої лексики та її ролі у вираженні художнього змісту в поезії; *зіставний метод* прислужився для порівняння функційно-стилістичних параметрів указаної лексики у творчості митців. **Теоретична цінність** дослідження полягає в поглибленні теоретичних засад лексикології, лінгвостилістики, лінгвістичного аналізу тексту, поетики з огляду на семантико-функційні параметри схарактеризованих лексем. **Практичне значення** розвідки полягає в тому, що фактичний матеріал та результати можуть прислужитися для розроблення вибіркових дисциплін зі стилістики поетичного мовлення, етнолінгвістики й слугувати зразками аналізу інших елементів лексико-семантичних груп.

**Виклад основного матеріалу.** Особливості пір року художньо осмислюють майстри слова в поезії, адже вона має широке поле для розкриття уяви та надання звичайним словам, зокрема назвам пір року, нових значень, звучання, а також для створення цікавих образів. У прямому значенні пора року вказує на певний часовий проміжок, цикл року, наприклад, у збірці «Річка Геракліта» Л. Костенко: *Тоді був травень, а тепер зима* [8, с. 181]; *Минає осінь* [8, с. 77], у збірці «На срібнім березі» М. Вінграновського: *... люблю тебе вже літо і дві зими / і серце вже оточують старці* [3, с. 38]; *Ластонько, літа кінець* [3, с. 52]. Поезія «Завірюха» зі збірки «Берег чекань» В. Симоненка розпочинається так: *Ой, зима! / Біжить, регоче біло...*

[11, с. 112], в одному з віршів, що увійшов до збірки «На ріках оleshківських» Б. Мельничука, фігурує осінь: *Є в осені не тільки завмирання, / Квиління журавлів і неба тихий плач* [10, с. 19], а в поезії «Танець весни» зі збірки «З любов'ю на вустах» С. Шабат-Савки читаємо: ... *Мине життя у танці свіч, — / Весна ж буятиме усюди* [14, с. 8]. Переносні значення слова реалізуються в таких контекстах: ... *А він (тут — поет) весну проносить невгасиму, / А в серці племін — не байдужий лід* [10, с. 31], де *весна* — світле, радісне почуття, ... *Дзвонять радістю далі туманні, / Моє перейдені весни й літа* [11, с. 72], де обидва слова позначають рік.

Цілком природно, що назви пір року в Л. Костенко слугують підґрунтям для створення метафор: *Ще пахне сіно. Ще рояться осі. // Ще у дуपлянках солодко медам. / А вже вночі навшпиньки ходить осінь / і полум'я жоржин задмухує садам* [8, с. 43]; *На конвертики хат / літо клеїть віконця, як марки. / Непогашені марки — біда ще не ставила штамп. / Пролітають над ними віки, лихоліття і хмарки* [8, с. 277]. До метафор вдається й М. Вінграновський, але значно рідше, ніж Л. Костенко, наприклад: *У Старостинцях з лободою, / Де гуси в сірім кімоно, / Де молодію ще любов'ю / Щебече літо у вікно* [3, с. 234]; *На рябому коні прилетіла весна, / Снігу сорок лопат їй прикидало плечі. / На рябому коні що везла — не везла, / Але дещо і нам привезла для малечі* [3, с. 119]. Більша частина лексики на позначення пір року в поезіях Ліни Костенко функціює у структурі метафор. Рідко назви пір року виконують власне пряму функцію — констатацію факту буття певного сезону або часового проміжку. Майже всі метафори у збірці «Річка Геракліта» це — метафори-персоніфікації. Вони надають порам року людських якостей, властивостей живих істот, що дає змогу художньо описати пору року, «олюднити» її для створення певного образу чи настрою. Наприклад, *ставить осінь на землю свою золоту жирандоль; красива осінь вишиває клени; схилила осінь грона горобин; лежить у літа осінь на плечі; ще літо спить, а вранці осінь встане; прошикандибала осінь по стерні; а тут це осінь листям шелестить; пливе над світом осінь, як медуза; сьогодні осінь похлинулась димом; цвіте весна садами молодими; весна збиває шумовиння; струсне зелені кучері весна; весна пливе під парусом акацій; весна підніме келихи тюльпанів; смагляє літо смаглить смальту; святкує літо мить свою п'янку; і літо гратиме в лото; літо літає і осінь дзвонить*. Як бачимо, метафоричний світ Л. Костенко побудовано на зорових, слухових, тактильних, імагінативних образах.

У збірці «На срібному березі» М. Вінграновського метафор із використанням назв пір року, як уже зазначено вище, значно менше. У більшості випадків лексика на позначення пір року має своє пряме значення й виконує темпоральну функцію. Однак метафори та персоніфікації також наявні: *мені це літо впало у лиман; прощалось літо, тьмянів лист; на вухо літу коник сюркотить; і з літа покотилася гроза; ходило літо, вітер пах; літо синіє до білих одерж; смолою синьою перекипало літо; дитинно-сіро глянула весна; з того боку снігів задиміла весна; а гаї весна любила; за котом ішла весна; і на лапах моїх доцвітає весна; стала зимонька сумна; але осінь зійшла по плечі; ліс в осені стояв*.

У поезії В. Симоненка — ще одного представника шістдесятництва — назви пір року трапляються вкрай рідко та виконують номінативну функцію: *Гей, у лузі та й не перше літо / Виляга некошена трава* [11, с. 150]; *Над сизим смутком ранньої зими // Принишкли хмари...* [11, с. 113]. Частіше на пору року натякають інші лексеми (зимовий, морози, білий іній): *Зимовий вечір, / Закуривши люльку, / Розспає зорі, / Неначе іскри, / Пустив хмарки, / Мов кільця диму, / І проскрипівши чобітьми, / Шепнув морозам, / Щоб готували вікна, / Ліси вбирали / У білий іній / Та готували / Йому постіль* [11, с. 151]. Також із темпоральною семантикою функціують ад'єктиви чи адверби, похідні від назв сезонів: *весняний грім, літні ночі, осінній вечір, навесні*. Похідні утворення можуть мати переносне значення, наприклад: *Зіграй мені мелодію любові, / ту, без котрої холодно словам. / Зіграй мені осінній плач калини. / Зіграй усе, що я тебе прошу* [8, с. 39]. Тут *осінній* — не просто той, що пов'язаний з осінню, а й сумний, останній.

Рідко функціують назви пір року і в досліджуваній збірці Б. Мельничука. Крім наведеного вище прикладу з його поезії, ще двічі згадується зима з відповідними епітетами: *... колючі заметільні зими / Вплітають в кучері сріблястий цвіт...* [10, с. 31]; *Просто дуже люта зима / На дорогу мою упала / І гула, як хмільна корчма, / І в заметах крутих купала* [10, с. 93]. В обох випадках ця пора року символізує роки, що промайнули, нелегку долю людини, і є метафорою. У деяких інших поезіях фігурують лексеми, що репрезентують відповідні сезони: *сніжиночки, Морозенко, замети, завія* («Оце усе — неначе в казці...»); *сніжинки, лід, лютнева ніч* («Сніжинки тихі в вишині...»), або ж ужито ад'єктиви чи адверби з темпоральною семантикою (*осінні бурі, весняний день, Чуньків осінній, золота осіння днина, літня гроза, зимова казка, зимно*).

Усі назви пори року функціують у складі метафор у поетичних рядках С. Шабат-Савки: *Коли зими кортить владарювати: / Сніжити, віяти, лякати, / І ні на мить весну не підпускати, / Морозом у віконці малювати* [14, с. 14]; *... І заново цей світ весна відкриє...* [14, с. 16]; *Весна йому всміхається здаля...* [14, с. 15]; *... Весна встеляє диво-килими* [14, с. 16]; *До нас у гості літо завітало / З ромашками й волошками в руках, / Ясним промінням двері відчиняло, / Заходило в барвистих рушниках* [14, с. 44]; *Вже пахне осінню, і м'ятою, й медами ...* [14, с. 84].

Особливу увагу привертає широке вживання в текстах авторки слова *весна*, яка символізує молодість, радість, розквіт, любов: *Весна співала, ой, весна співала, / І пісня та сумною не була* [14, с. 60]; *І розіллуться фарбами етуди / Про цю весну, коли жасмин цвіте...* [14, с. 50]; *Найкращий, найрідніший мій синочок! / Нехай ряснить-щедрить Твоя весна!* [14, с. 46]; *Весна диктує дивний вірш кохання, / Зітхає вітром ніжних серенад* [14, с. 9]. Осінь для С. Шабат-Савки це не сум, не журба, не печаль, не «смутку вуаль» [14, с. 56], а оберемок квітів від коханого. Пора року може нагадувати щось із минулого: *Люблю те літо, спогад той і день, / Шампану присмак і цілунки ніжні* [14, с. 86]. Зима постає як символ розлуки: *І більше не дзвони, ба на душі зима, / А серце сховано у темному лимані* [14, с. 69]; *... Зима морозом серце*

*так застудить, / Що ти його не зможеш розтопити, / Його любов твоя ніколи не розбудить* [14, с. 73]. Окремий всесвіт для авторки — син, який, як і пори року, різний: *Бо ти і осінь, і зима, і літо. / Ти різний: впертий, мудрий і смішний...* [14, с. 46].

Нерідко слова на позначення пір року в С. Шабат-Савки є організаторами різних тропів: *В багрянні сукні одяглася осінь ...* [14, с. 41] — метафори; *Весна танцює зеленавим вальсом, / Мов наречена, квітне* [14, с. 8] — метафори й порівняння; ... *битва ця одвічна — / Зими й весни, як сонця і дощу!* [14, с. 14] — антитези; *А чайки кликали до тебе в гості / Посеред зим, хурделиць і вітрів* [14, с. 22] — градації. Назви пір року в аналізованій збірці входять до складу ідеонімів, наприклад: «Танець весни», «Весни прекрасна мить», «Овиди зими й весни», «Жовтаві барви весни», «Довгождане літо», «Осанна осені», «Чарівна вуаль осені», «Замрії юної весни». Ад'єктиви та адверби в тексті поезій теж доволі часто об'єктивують час: *весняний розмай, весняна пора, весняний ліс, весняна теплінь, весняна квітка, весняна злива, весняна повінь, весняний дощик, весняні пахощі, весен цвіт; осінній ліс, осіння соната, осінні квіти, осінній день, осінній сніг, осіння пора (2), осінній сад (2), осіннє листя (2); зимовий простір моря; всміхнулася восени*. Переважно означувані слова є прикметами певних сезонів.

Створенню відповідного настрою у збірках «Річка Геракліта» та «На срібному березі» сприяють і колоративи. Колірний простір структурує індивідуально-мистецьке світобачення Л. Костенко, репрезентуючи її поетичний світ у відповідній колірній гамі, увиразнюючи й розвиваючи концептуально навантажені образи. Погоджуємося, що «ті чи ті кольороназви відіграють важливу роль у моделюванні художньо-поетичного світу Л. Костенко, утворюючи його смислоутворювальний або образотворчий стрижень, виступають важливим елементом у виробленні символічних асоціацій» [2, с. 25–26].

Т. Коляда зазначає, що використовувані поетесою колоративи є одним із важливих засобів вираження окремих мотивів, тем та ідей її поезії. Характерно, що основні з них утілено за допомогою колоративів різних мікрополів. Мотив швидкоплинності часу підтримується актуалізацією архетипових символічних значень таких кольорів, як білий, чорний, червоний, сивий. Дослідниця зауважує, що ідіостилію поетеси притаманне обожнювання незраціоналізованого світу природи, тонка естетизація кольору, звуку, форми. Також вона звертає увагу на ощадливість поетеси у барвокористуванні, але при цьому підкреслює психологічну зумовленість її колірної гами [6, с. 18].

Палітра осені Л. Костенко складається з жовтого кольору: *жовтий падолист, жовта раса груш, янтарна коса, жовтенька квіточка цвіте*. Наскрізним кольором у циклі є золотий, навколо якого виникає метафорична аура: *«Ставить осінь на землю свою золоту жирандоль»; «Стоїть беризонька — як в іскрах золотих»; «І молодик над смужкою лісів поставить позолочений апостроф»; «... могутні чресла золотого стану»; «Лежить дорога, золотом прошита...»; «Вже листопад підкрався з-за дубів і гай знімає золоту перуку».*

У зимовому циклі переважають білі кольори, ужиті в прямому й переносному значенні: *білим зацвіло, білий вальс снігів і хуртовин, біла симфонія, на білих вікнах*

змерзли міражі, усіх печалей білі епілоги. Кольорова палітра в циклі «Весна підніме келихи тюльпанів» дуже насичена. Л. Костенко передає легкий настрій та гармонію природи навесні. Переважають такі кольори, як світло-зелений, рожевий, білий, блакитний: *ряхтять акації білі кетяги, пелюсткове ескімо, зелені кучері, півонії рожеві, як фламінго, ліловим чадом туманіє* тощо. Кольорова гама в літньому циклі поєднує різні кольори: *багряне сонце, і сонний гриб в смарагдовій куфайці, волошка в житі золотому, жовта глиця, усохли верби, вижовкли рови, за чорно-синьою горою*. За допомогою певного набору кольорів поетеса передає не лише барви кожної пори року, а й емоції.

Кольористика збірки М. Вінграновського менш насичена, але все-таки кожен цикл відзначено низкою кольорів, що нагадують специфіку кожної пори року. Поет поєднує пору року не з певним кольором, а скоріше з певним почуттям, відчуттям або асоціацією. Природа, пейзаж стають психологічним тлом переживань ліричного героя, мають свою символіку і за допомогою постійних асоціацій навіюють певний настрій і створюють відповідний колорит: *далечінь синьоблагальна, щось біло ткали павучки, у синіх відрах листя лопушині, на білому пісочку слідочки ніг, з гори ж тим часом в білій сорочині, в білій льолі колисало небо білу хмару, біля білого ранку, дорога біла серед степна, відпахла липа, білим цвітом злита, стояла синя мла, ходило біле холодило, смолою синьою перекипало літо*. Осінь у поета асоціюється з сумом, ностальгією, вечірнім сонцем. Саме тому переважають такі кольори, як *жовтий та коричневий: жовті шати, і соняха обличчя згорене, побуровіла нехвороц*. Зиму описано *сизим, сірим, білим* кольорами: *на сизих пагорбах, сірі вітряки, сива стомлена сутінь снігів, димно дихають в сивих снігах, білять білим над лиманом, білий побіл над лиманом, сірий глід з гніздом сорочим*. Весна у М. Вінграновського асоціюється з надією, пробудженням, молодістю. Він доречно вплітає в опис такі кольори, як *білий, червоний та зелений: привезла щавелю для зелених борців, і тане мак, в червоному тоне чорне*. Якщо в Ліни Костенко кожен цикл вміщує цілу гаму різних кольорів, то в Миколи Вінграновського їх у всій збірці лише декілька. В основному це *білий, сірий та червоний*.

Л. Костенко називає осінь *красивою, жагучою* тощо, а зиму — *скляною, зава-листою*, літо — *смаглявим*, тобто надає порам року ще яскравішого відтінку, а Микола Вінграновський, навпаки, наділяє їх людськими почуттями, що створює образ живої істоти, наприклад, *зима сумна, весна ненадійна, літо невільне*.

У циклах «Чарівні порухи душі», «Найкраще нам у рідній хаті», «Затишне плесо любові», «Замрії юної весни», «Овічні дощ і сонце, ми — лиш мить» Світлана Шабат-Савка для опису весни використовує означення *зелений, білий (зелені шати, зелені бескиди, зелене листячко, зелен сад, зелен коси, зеленавий вальс, білий цвіт, біла смуга, білі квіти, жовтаво-білий нарцис)*. Авторка стверджує, що «у весни свої жовтаві барви. / Вони від сонця, ласки й тепла», а також від форзицій, які мають жовті квіти (*Ряснить форзицій пишний жмут, / Канарковий, жовтаво-золотистий... [14, с. 17]*), кульбаби (*кульбаба жовтоока*). Осінь постає в червоних (*калинові суцвіття червоніші*), марсалових (*марсаловий колір*), вишневих (*вишневі*

*троянди*), жовтих (*листок поживклий, жовтаве листя, жовтобарвний килим, жовтосяйна гама, златокосі розписи куліс, злотобарвний затінок куліс*) тонах. Зима в поетеси асоціюється з білим снігом, сріблястим килимом, сніжно-білими горами.

**Висновки та перспективи дослідження.** Функціонування лексики на позначення пір року у збірках трьох поетів-шістдесятників (М. Вінграновський, Л. Костенко, В. Симоненко) та двох сучасних авторів (Б. Мельничук, С. Шабат-Савка) має спільне та розбіжне. Лексеми на позначення пір року реалізують пряме й переносне значення, є підґрунтям для творення різних тропів. М. Вінграновський, Л. Костенко та С. Шабат-Савка активно послуговуються такими назвами й похідними від них для вказівки на час та вираження почуттів й емоцій. Л. Костенко експериментує з семантикою слів, із метафорами, кольорами, почуттями, відчуттями. Пори року в її збірці відіграють головну роль, а інші події відходять на другий план, у той час як у М. Вінграновського, навпаки, пора року — це лише вказівка на час. Назви пір року в нього функціують для змалювання пейзажу, доволі рідко виражають уособлення. У С. Шабат-Савки лексеми вказують на час, а також мають символічне значення. Рідко залучають для втілення теми та ідеї таку темпоральну лексику В. Симоненко й Б. Мельничук. Отже, назви пір року як репрезентанти темпоральної лексики виконують номінативну й стилістичну функції. *Перспективи* досліджень убачаємо в подальшому спостереженні за лексичними та стилістичними засобами, характерними для української поезії.

### **Література**

1. *Бондар О. І.* Система і структура функціонально-семантичних полів темпоральності в сучасній українській літературній мові: Функціонально-ономасіологічний аспект. Одеса : Астропринт, 1997. 369 с.
2. *Босак Н., Колусь О.* Кольорова палітра збірки поезій Ліни Костенко «Річка Геракліта». *Українська словесність у полікультурно-освітньому просторі сьогодення*. Одеса : ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», 2021. С. 24–30.
3. *Вінграновський М. С.* На срібному березі. Київ : А-ба-ба-га-ла-ма-га, 2013. 256 с.
4. *Задорожна О. М.* Концепт «час» в українській поетичній мові. Київ : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2008. 180 с.
5. *Ковальова Н. О., Новикова Ю. М.* Пори року в українських народних віруваннях : навч. посіб. Макіївка : ДонНАБА, 2005. 110 с.
6. *Коляда Т. Ф.* Інтенціональний світ поезії Ліни Костенко. Київ : Молодь, 1996. 28 с.
7. *Кондратюк І.* Концепт ЧАС / TIME в українській та англійській мовах (на матеріалі корпусів текстів). *Мовний простір слов'янського світу* : тези доповідей III Всеукраїнської наук.-практ. конф. 2017. С. 41–43.
8. *Костенко Л. В.* Річка Геракліта. Київ : Либідь, 2011. 336 с.
9. *Масло О. В., Волкова І. В.* Вербалізація концепту «ЧАС» у романі Володимира Лиса «Століття Якова». *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського*. Серія: Філологія. Соціальні комунікації. 2019. Том 30 (69). № 2. Ч. 1. С. 15–20.



10. Мельничук Б. І. На ріках оleshківських. Київ : Академвидав, 2027. 208 с.
11. Симоненко В. Берег чекань. Київ : Сучасність, 1973. 310 с.
12. Сорокін С. В., Безручко Є. О. Особливості вербалізації концепту ЧАС (ZAMAN) у турецькій мовній картині світу. *Нова філологія*. 2020. № 80. Вип. II. С. 243–252.
13. Цегельська М. В. Структурна типологія одиниць семантичного поля час в сучасній українській мові : автореф. дис. ... канд. філол. наук: спец. 10.02.01. Дніпропетровськ, 2000. 17 с.
14. *Шабат-Саєка С. Т.* 3 любов'ю на вустах. Чернівці : Букрек, 2021. 96 с.

### References

1. Bondar, O. I. (1997), *Systema i struktura funkcionalno-semantichnykh poliv temporalnosti v suchasnyy ukrainiyskii literaturnii movi: funkcionalno-onomasiologichnyi aspekt* [The system and structure of functional-semantic fields of temporality in the modern Ukrainian literary language: functional and onomasiological aspect]. Odesa: Astroprint. [in Ukrainian].
2. Bosak, N., Kopus, O. (2021), Kolorova palitra zbirky poezii Liny Kostenko «Richka Heraklita» [The color palette of Lina Kostenko's collection of poems "Heraclitus River"]. *Ukrainska slovesnist u polikulturno-osvitnomu prostori sohodennia* [Ukrainian language in the multicultural and educational space of today]. Odesa: DZ «Pivdenoukrainskyi natsionalnyi pedahohichnyi universytet imeni K. D. Ushynskoho», pp. 24–30. [in Ukrainian].
3. Vinhranovskyyi, M. S. (2013), *Na sribnomu berezi* [On the silver shore]. Kyiv: A-ba-ba-ha-la-ma-ha. [in Ukrainian].
4. Zadorozhna, O. M. (2008), *Kontsept «chas» v ukrainskii poetychnii movi* [The concept of time in the Ukrainian poetic language]. Kyiv: Vydavnychiy dim Dmytra Buraho. [in Ukrainian].
5. Kovalova, N. O., Novykova, Yu. M. (2005), *Pory roku v ukrainskykh narodnykh viruvanniakh* [Seasons in Ukrainian folk beliefs]. Makiivka: DonNABA. [in Ukrainian].
6. Koliada, T. F. (1996), *Intensionalniy svit poezii Liny Kostenko* [Intensional world of Lina Kostenko's poetry]. Kyiv: Molod. [in Ukrainian].
7. Kondratiuk, I. (2017), *Kontsept ChAS / TIME v ukrainskii ta anhliiskii movakh (na materialii korpusiv tekstiv)* [The concept of TIME in Ukrainian and English languages (based on corpora of texts)]. *Movnyi prostir slovianskoho svitu* [The language space of the Slavic world], pp. 41–43. [in Ukrainian].
8. Kostenko, L. V. (2011), *Richka Heraklita* [Heraclitus' River]. Kyiv: Lybid. [in Ukrainian].
9. Maslo, O. V., Volkova, I. V. (2019), Verbalizatsiia kontseptu «ChAS» u romani Volodymyra Lysa «Stolittia Yakova» [Verbalization of the concept "Time" in the novel by Volodymyr Lys "The age of Jacob"]. *Vcheni zapysky TNU imeni V. I. Vernadskoho. Seriya: Filolohiia. Sotsialni komunikatsii* [Scientific notes of V. I. Vernadsky Taurida National University. Series: Philology. Social communications], 30 (69), № 2, p. 1, pp. 15–20. [in Ukrainian].

10. Melnychuk, B. I. (2007), *Na rikakh oleshkivskykh* [On the rivers of Oleshky]. Kyiv: Akademydav. [in Ukrainian].
11. Symonenko, V. (1973), *Bereh chekan* [The shore of expectations]. Kyiv: Suchasnist. [in Ukrainian].
12. Sorokin, S. V., Bezruchko, Ye. O. (2020), Osoblyvosti verbalizatsii kontseptu ChAS (ZAMAN) u turetskii movnii kartyni svitu [Specificities in verbalizing the concept TIME (ZAMAN) in Turkish linguistic worldview], *Nova filolohiia* [New Philology], № 80, vol. II, pp. 243–252. [in Ukrainian].
13. Tsehelska, M. V. (2000), *Strukturna typolohiia odynyt semantychnoho polia chasu v suchasni ukrainskii movi* : avtoref. dys. ... kand. filol. nauk [Structural typology of units of the semantic field of time in modern Ukrainian language: PhD thesis]. Dni-propetrovsk. [in Ukrainian].
14. Shabat-Savka, S. T. (2021), *Z liubov'iu na vustakh* [With love on the lips]. Chernivtsi: Bukrek. [in Ukrainian].

\* \* \*